

Forenede sager T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00

**JFE Engineering Corp. m.fl.
mod
Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber**

»Karteller — marked for sømløse stålrør — EFTA —
Kommissionens kompetence — overtrædelse — bøder«

Rettens dom (Anden Afdeling) af 8. juli 2004 II - 2514

Sammendrag af dom

- 1. Annullationsøgsmål — Fællesskabets retsinstitansers kompetence — erstatning af adressaten for en beslutning fra en fællesskabsinstitution med en ny adressat — udelukket, medmindre den angivne adressat er ophørt med at eksistere
(Art. 229 EF og 230, stk. 4, EF)*

2. *Annullations søgsmål — sag anlagt af den fysiske eller juridiske person, der er adressat for den anfægtede retsakt — overførsel af søgsmålet til en tredjemand — ulovlig (Art. 229 EF og 230, stk. 4, EF)*

3. *Konkurrence — fællesskabsregler — overtrædelser — tilskrivelse af ansvar — fysisk eller juridisk person, der drev virksomheden på tidspunktet for overtrædelserne — overtagelse af ansvaret af en anden person, der har overtaget driften — lovlig — rækkevidde*

4. *Fællesskabsret — principper — grundrettigheder — uskyldsformodning — konkurrencesag — anvendelighed*

5. *Konkurrence — administrativ procedure — kommissionsbeslutning, der fastslår en overtrædelse — bevisførelse — anvendelse af en række indicier — den krævede beviskraft af indicierne taget individuelt (Art. 81, stk. 1, EF)*

6. *Konkurrence — administrativ procedure — kommissionsbeslutning, der fastslår en overtrædelse, som består i indgåelsen af en konkurrencebegrænsende aftale — beslutning støttet på dokumentbeviser — bevismæssige forpligtelser for virksomheder, der bestrider overtrædelsens eksistens (Art. 85, stk. 1, EF)*

7. *Konkurrence — karteller — aftaler mellem virksomheder — konkurrencebegrænsning — kriterier for vurderingen heraf — konkurrencebegrænsende formål — tilstrækkelig [Art. 81, stk. 1, litra c), EF]*

8. *Konkurrence — karteller — aftaler mellem virksomheder — Kommissionen har bevisbyrden for overtrædelsen — grænser [Art. 81, stk. 1, litra c), EF]*

9. *Konkurrence — karteller — aftaler mellem virksomheder — bevis — en virksomheds svar på Kommissionens anmodning om oplysninger — en virksomheds erklæring bestrides af andre virksomheder — vidneudsagn afgivet over for en offentlig anklager — bevismæssig — vurdering (Rådets forordning nr. 17, art. 11)*

10. *Konkurrence — karteller — aftaler mellem virksomheder — bevis for overtrædelsen — Kommissionens fremlæggelse af et dokument uden at angive, hvorfra det stammer — lovlig*
11. *Konkurrence — karteller — deltagelse i møder med andre virksomheder med et konkurrencebegrænsende formål — omstændighed, der i mangel af afstandtagen fra de truffne beslutninger giver grundlag for at fastslå, at virksomheden deltog i den efterfølgende aftale*
(Art. 81, stk. 1, EF)
12. *Konkurrence — administrativ procedure — kommissionsbeslutning, der fastslår en overtrædelse — bevismateriale, som skal indsamles — den krævede grad af præcision med hensyn til de af overtrædelsen omfattede produkttyper*
(Art. 81, stk. 1, EF)
13. *Retspleje — bevis — bevisbyrde — overførsel fra sagsøgeren til sagsøgte i et særligt tilfælde — Kommissionen ude af stand til at oplyse datoen for udløbet af en aftale med et tredjeland, som blev indgået på Kommissionens foranstaltning*
14. *Konkurrence — karteller — aftaler og former for samordnet praksis, der udgør en enkelt overtrædelse — virksomheder, der kan anses for ansvarlige for overtrædelsen bestående i en deltagelse i et kartel som helhed — kriterier*
(Art. 81, stk. 1, EF)
15. *Konkurrence — karteller — påvirkning af handelen mellem medlemsstater — kriterier*
(Art. 81, stk. 1, EF)
16. *Institutionernes retsakter — begrundelse — forpligtelse — rækkevidde*
(Art. 253 EF)
17. *Annullationsøgsmål — anbringender — tilsidesættelse af retten til kontradiktion — efter sin art en subjektiv ulovlighed, der ikke kan undersøges ex officio af Retten*
(Art. 230 EF; Rettens procesreglement, art. 48, stk. 2)
18. *Konkurrence — administrativ procedure — kommissionsbeslutning, der fastslår en overtrædelse — beslutningen ikke identisk med meddelelsen af klagepunkter — tilsidesættelse af retten til kontradiktion — betingelse — umuligt for virksomheden at forsvare sig over for et endeligt fastholdt klagepunkt*
(Rådets forordning nr. 17, art. 19, stk. 1)

19. *Konkurrence — administrativ procedure — meddelelse af klagepunkter — nødvendigt indhold*
(Rådets forordning nr. 17, art. 19, stk. 1)
20. *Konkurrence — administrativ procedure — de respektive beføjelser for Kommissionen og Tilsynsmyndigheden for Den Europæiske Frihandelssammenslutning — princippet om en enkelt behandlende myndighed — indledning af en procedure såvel på grundlag af bestemmelserne i EF-traktaten som bestemmelserne i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde — lovlig — betingelse — ikke muligt på dette stadium at fastslå, hvilken myndighed der er kompetent til at fastslå og sanktionere den formodede overtrædelse*
(Art. 81 EF; EØS-aftalen, art. 56 og 109; forordning nr. 17)
21. *Konkurrence — bøder — størrelse — fastsættelse — bortfald eller nedsættelse af bøden til gengæld for den anklagede virksomheds samarbejde — overholdelse af ligebehandlingsprincippet*
(Rådets forordning nr. 17, art. 15, stk. 2)
22. *Konkurrence — bøder — størrelse — fastsættelse — kriterier — virksomhedens samarbejde under den administrative procedure — begreb — blot fremlæggelse af begærede oplysninger uden anerkendelse af overtrædelsens eksistens — ikke omfattet*
(Rådets forordning nr. 17, art. 15, stk. 2)
23. *Konkurrence — bøder — størrelse — fastsættelse — kriterier — overtrædelsens grovhed*
(Rådets forordning nr. 17, art. 15, stk. 2)
24. *Konkurrence — bøder — størrelse — fastsættelse — Kommissionens skøn — grænser — overholdelse af de af Kommissionen vedtagne retningslinjer — overholdelse af fællesskabsrettens bestemmelser og almindelige retsprincipper*
(Rådets forordning nr. 17, art. 15; Kommissionens meddelelse 98/C 9/03)
25. *Konkurrence — bøder — størrelse — Kommissionens skøn — domstolskontrol — fuld prøvelsesret — betingelse for udøvelsen — rækkevidde*
(Art. 229 EF; Rådets forordning nr. 17, art. 17)

1. Universalsuccessoren for en fysisk eller juridisk person, der er ophørt med at eksistere, træder nødvendigvis uden videre i dennes sted som adressat for en retsakt fra en institution og kan derfor videreføre et annullationssøgsmaal, som den fysiske eller juridiske person havde iværksat.

Derimod har Fællesskabet retsinstanser ingen kompetence — hverken under et annullationssøgsmaal i henhold til artikel 230 EF eller i forbindelse med udøvelsen af deres fulde prøvelsesret i medfør af artikel 229 EF for så vidt angår sanktionerne — til at ændre en fællesskabsinstitutions beslutning ved at erstatte beslutningens adressat med en anden fysisk eller juridisk person, når den nævnte adressat stadig eksisterer. Kompetencen hertil tilkommer som udgangspunkt alene den institution, der har truffet den pågældende beslutning. Når den kompetente institution først har truffet en beslutning og dermed fastlagt, hvilken person denne skal rettes til, tilkommer det således ikke Retten at sætte en anden person i denne sidstnævntes sted.

(jf. præmis 46 og 47)

2. En sag, som en person har anlagt i egenskab af adressat for en retsakt med henblik på at gøre sine rettigheder gældende ved hjælp af en annullationspåstand i medfør af artikel 230 EF og/

eller en påstand om ændring i medfør af artikel 229 EF, kan ikke overføres til en tredjemand, der ikke er adressat for retsaktèn. Såfremt en sådan overførsel måtte anerkendes, ville der foreligge en uoverensstemmelse mellem den egenskab, i medfør af hvilken sagen er blevet anlagt, og den egenskab, i medfør af hvilken den angiveligt forsættes. Hertil kommer, at en sådan overførsel ville give anledning til en uoverensstemmelse mellem identiteten af adressaten for retsakten og identiteten af den person, der handler under retssagen i egenskab af adressat.

(jf. præmis 48)

3. Den person, på hvis ansvar en virksomhed herefter drives, kan under den administrative behandling ved Kommissionen ved at afgive en erklæring herom påtage sig ansvaret for de forhold, der lægges den faktisk ansvarlige person til last, selv om det principielt påhviler den fysiske eller juridiske person, der ledede den pågældende virksomhed på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, at stå til ansvar for denne. En sådan erklæring kan dog ikke have den virkning, at adressaten for en kommissionsbeslutning skifter identitet, når beslutningen først er blevet vedtaget, og kan heller ikke ændre sagsøgerens identitet under et annullationssøgsmaal til prøvelse af en sådan beslutning, når søgsmålet først er blevet anlagt.

(jf. præmis 50)

4. Princippet om uskyldsformodningen, hvilket princip bl.a. fremgår af artikel 6, stk. 2, i den europæiske menneskerettighedskonvention, indgår blandt de grundlæggende rettigheder, som efter Domstolens retspraksis, der i øvrigt er bekræftet af præamblen til den europæiske fælles akt og i artikel 6, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Union samt i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, er beskyttet i fællesskabets retsorden. Henset til arten af de omtvistede overtrædelser samt til karakteren af og stregheden af de hertil knyttede sanktioner, finder den principielle uskyldsformodning navnlig anvendelse på sager vedrørende tilsidesættelse af konkurrencereglerne, der gælder for virksomhederne, som vil kunne føre til at pålægge bøder eller tvangsbøder.
5. I konkurrencesager er det nødvendigt, at Kommissionen fremlægger præcise og samstemmende beviser, der kan støtte den faste overbevisning, at den overtrædelse, som den gør gældende, er blevet begået.

Dog skal hver enkelt af de af Kommissionen fremlagte beviser ikke nødvendigvis opfylde disse kriterier i forhold til hvert enkelt led i overtrædelsen. Det er tilstrækkeligt, at den række indicier, som institutionen har påberåbt sig, bedømt i deres helhed opfylder dette krav. Det forhold, at et dokument kun henviser til visse af de faktiske omstændigheder, der er nævnt i andre beviser, er derfor ikke tilstrækkeligt til at pålægge Kommissionen at se bort fra dette dokument blandt den række indicier, den har lagt til grund som belastende.

Det følger heraf, at såfremt der hos Retten foreligger en tvivl, skal dette komme den virksomhed til gode, der er adressat for beslutningen, hvorved en overtrædelse fastslås. Retten må derfor ikke konkludere, at Kommissionen, således som det påhviler den, i tilstrækkeligt omfang har bevist, at den omtvistede overtrædelse foreligger, såfremt Retten fortsat nærer tvivl på dette punkt.

(jf. præmis 179, 180, 238 og 263)

6. Såfremt Kommissionen med henblik på at bevise den overtrædelse, som den har villet sanktionere — nemlig indgåelsen af en aftale, der har et konkurrencebegrænsende formål, og som er forbudt i henhold til artikel 81, stk. 1, litra c), EF — støtter sig på et dokumentbeviser, kan de anklagede virksomheder kun effektivt bestride, at overtrædelsen foreligger, ved at godtgøre, at de anvendte beviser er utilstrækkelige til at bevise eksistensen af den ulovlige aftale. De opnår intet ved at

(jf. præmis 173, 177 og 178)

forsøge at bevise, at indgåelsen af en aftale ikke havde kommerciel interesse for dem, eller at den adfærd, som de faktisk fulgte på markedet, kunne forklares på en anden måde end med eksistensen af en konkurrencebegrænsende aftale.

(jf. præmis 181-187)

7. Eftersom Kommissionen har til opgave at påtale overtrædelser af artikel 81, stk. 1, EF, og da de aftaler, som består i »opdeling af markeder eller forsyningskilder«, udtrykkeligt nævnes i artikel 81, stk. 1, litra c), EF som værende forbudt i henhold til denne bestemmelse, er det således tilstrækkeligt for Kommissionen at bevise, at en aftale mellem virksomheder, der kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne, har haft til formål eller til følge at fordele Fællesskabets markeder for et eller flere produkter mellem dem, for at en sådan aftale kan anses for at udgøre en overtrædelse.

(jf. præmis 202)

8. Selv om Kommissionen, når den ønsker at påtale en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, litra c), EF, nødvendigvis må bevise, at en ulovlig aftale om opdeling af markederne er blevet indgået, ville det

være urimeligt derudover at kræve, at den fører bevis for den særlige fremgangsmåde, hvorved dette mål skulle nås. Det ville således være alt for let for en virksomhed, der er skyldig i en overtrædelse, at slippe fri for enhver sanktion, hvis den til sin fordel kunne påberåbe sig den upræcise karakter af de fremlagte oplysninger vedrørende en ulovlig aftales anvendelsesmåde i en situation, hvor der stadig foreligger tilstrækkeligt bevis for, at aftalen fandtes og for dens konkurrencestridige formål. Virksomhederne kan forsvare sig hensigtsmæssigt i en sådan situation, forudsat at de har mulighed for at udtale sig om alle de beviser, Kommissionen gør gældende over for dem.

(jf. præmis 203 og 317)

9. Svar, der gives på en virksomheds vegne som sådan i anledning af en anmodning om oplysninger, som Kommissionen har fremsat i medfør af artikel 11 i forordning nr. 17, har en troværdighed, der er større end den, som et svar afgivet af et medlem af virksomhedens personale kunne have, uanset dennes personlige erfaringer eller meninger.

En erklæring fra en virksomhed, der anklages for at have deltaget i et kartel, hvis rigtighed bestrides af flere andre

virksomheder, der ligeledes anklages, kan dog ikke uden støtte i andre beviser betragtes som tilstrækkeligt bevis for, at en overtrædelse er begået af disse sidste virksomheder.

under en undersøgelse, er forhold, der gør et sådant vidneudsagn mere troværdigt end en almindelig erklæring.

(jf. præmis 205, 211, 212, 219, 296 og 312)

I øvrigt må erklæringer, der går imod den erklærendes interesser, principielt betragtes som særligt troværdige beviser. I den særlige situation, hvor en person, der er blevet anmodet om at kommentere dokumenter, indrømmer at have begået en overtrædelse og dermed vedgår, at der foreligger omstændigheder, der rækker ud over dem, der direkte kunne udledes af de omhandlede dokumenter, indebærer dette a priori, når der ikke foreligger særlige omstændigheder, der tyder på det modsatte, at denne person har besluttet at sige sandheden.

10. Det i fællesskabsretten gældende princip er princippet om den frie bevisbedømmelse, og det eneste relevante kriterium for bedømmelsen af de fremlagte beviser er deres troværdighed. Denne troværdighed kan ikke frakendes et dokument med den begrundelse, at Kommissionen, som fremlægger det, nægter at oplyse, hvorfra det stammer, for det kan være nødvendigt for Kommissionen at beskytte sine informanternes anonymitet.

(jf. præmis 273)

Selv om et vidneudsagn, der afgives for en offentlig anklager, utvivlsomt ikke har samme værdi som en vidneforklaring, der aflægges under ed for en domstol, må det endelig antages, at de tvangsmuligheder, der følger af en anklagers undersøgelsesbeføjelser, og de negative konsekvenser, som det strafferetligt kan have for en person ikke at have talt sandt

11. Når en virksomhed sammen med andre virksomheder deltager i møder med et konkurrencebegrænsende formål og ikke klart tager afstand fra mødernes indhold, giver den de øvrige deltagere det indtryk, at den tilslutter sig og retter sig efter det kartel, der er resultatet af de nævnte møder, og det må herefter anses for bevist, at virksomheden deltager i det pågældende kartel.

(jf. præmis 327)

12. Såfremt en beslutning, der påtaler en aftale, i sin helhed viser, at den konstaterede overtrædelse vedrørte en bestemt type produkter, og nævner beviserne til støtte for denne konklusion, kan den omstændighed, at beslutningen ikke indeholder en præcis og udtømmende opregning af alle de typer produkter, overtrædelsen omfatter, ikke i sig selv være tilstrækkelig til at berettige, at den annulleres. Hvis dette ikke var tilfældet, kunne en virksomhed undrage sig enhver sanktion, uanset at Kommissionen med sikkerhed havde bevist, at den havde begået en overtrædelse, i situationer, hvor identiteten af specifikke produkter, der indgår blandt et sortiment af lignende produkter, der afsættes af den pågældende virksomhed, ikke var blevet godtgjort.

vedrørende en omstændighed, der berører dem direkte, fratager således Retten muligheden for at træffe afgørelse med fuldt kendskab til sagen for så vidt angår den nævnte ophørsdato, og det ville være i strid med princippet om god retspleje at lade følgerne af denne brist fra Kommissionens side blive båret af virksomhederne, der var adressater for den anfægtede beslutning, og som til forskel fra den sagsøgte institution ikke er i stand til at føre det bevis, der mangler.

(jf. præmis 342-344)

(jf. præmis 336)

13. Selv om en sagsøger i almindelighed ikke kan overføre bevisbyrden på sagsøgte ved at påberåbe sig omstændigheder, som den ikke er i stand til at bevise, kan bevisbyrdebegrebet, såfremt Kommissionen har besluttet, at der ikke kan antages at foreligge en overtrædelse af konkurrencereglerne for den periode, hvorunder selvbegrænsningsaftaler indgået mellem et tredjeland og Fællesskabet, repræsenteret ved Kommissionen, var gældende, ikke anvendes til fordel for Kommissionen for så vidt angår udløbsdatoen for de nævnte aftaler. Det uforklarlige forhold, at Kommissionen ikke er i stand til at fremlægge beviser

14. En virksomhed kan holdes ansvarlig for et kartel som helhed, også selv om det godtgøres, at virksomheden kun har deltaget direkte i et eller flere aspekter af kartellet, dels såfremt virksomheden vidste eller nødvendigvis burde vide, at den hemmelige aftale, den deltog i, især gennem regelmæssige møder afholdt gennem flere år, var led i en samlet foranstaltning til forstyrrelse af konkurrencekræfternes fri spil, dels såfremt denne foranstaltning dækkede samtlige aspekter af kartellet.

Ligeledes forhindrer det faktum, at de forskellige virksomheder kan have haft forskellige roller i forbindelse med

opnåelsen af et fælles mål, ikke, at det konkurrencebegrænsende formål, og dermed overtrædelsen, er identisk, forudsat at hver enkelt virksomhed på sin måde har bidraget til opnåelsen af det fælles mål.

16. Forpligtelsen til at begrunde en retsakt kan ikke omfatte en forpligtelse for den institution, der har udstedt den, til at begrunde den omstændighed, at den ikke har udstedt lignende retsakter i forhold til tredjeparter.

(jf. præmis 414)

(jf. præmis 370)

15. For at en vedtagelse, aftale eller samordnet praksis kan antages at påvirke handelen mellem medlemsstater, skal det på grundlag af en flerhed af objektive, retlige eller faktiske omstændigheder med tilstrækkelig sandsynlighed kunne forudses, at den kan udøve en direkte eller en indirekte, aktuel eller potentiel indflydelse på handelen mellem medlemsstater. Følgelig er Kommissionen ikke forpligtet til at påvise, at der reelt foreligger en sådan påvirkning af handelen, idet en potentiel indflydelse er tilstrækkelig. Denne aktuelle eller potentielle indflydelse må dog ikke være ubetydelig.

17. Da en tilsidesættelse af retten til kontradiktion efter sin art er en subjektiv ulovlighed, udgør den ikke en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, og spørgsmålet om en sådan tilsidesættelse skal derfor ikke behandles ex officio. Følgelig må et sådant anbringende afvises fra realitetsbehandling i medfør af procesreglementets artikel 48, stk. 2, hvis det for første gang er blevet fremført af en part i dennes replik.

(jf. præmis 425)

18. Retten til kontradiktion er ikke tilsidesat, fordi der foreligger en uoverensstemmelse mellem meddelelsen af klagepunkter og den endelige beslutning, medmindre et klagepunkt, der er lagt til grund i beslutningen, ikke er blevet fremført i meddelelsen på en måde, der er tilstrækkelig til, at adressaterne kan varetage deres interesser.

(jf. præmis 392)

Følgelig kan Kommissionen principielt ikke kritiseres for at begrænse rækkevidden af en endelig beslutning i forhold til den forudgående meddelelse af klagepunkter, idet Kommissionen skal høre modtagerne af meddelelsen og i fornødent omfang tage deres bemærkninger i betragtning, hvormed de tager stilling til de fastlagte klagepunkter, netop med henblik på at overholde deres ret til kontradiktion.

(jf. præmis 429 og 430)

19. Kommissionens forpligtelse i den fase, hvor meddelelsen af klagepunkter fremsendes, er begrænset til at redegøre for de fremførte klagepunkter og til klart at angive de faktiske omstændigheder, den støtter sig på, såvel som hvorledes disse kvalificeres, således at meddelelsens modtagere kan forsvare sig effektivt. Kommissionen er ikke forpligtet til at angive de konklusioner, som den drager af de faktiske omstændigheder, dokumenter og retlige argumenter.

(jf. præmis 453)

20. Aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) indfører, navnlig i aftalens artikel 56 og 109, en ordning med »en enkelt behandlende myndighed« ved anvendelsen af konkurrencereglerne, hvilken ordning finder

anvendelse allerede i undersøgelsesfasen, således at hver af de to myndigheder er forpligtet til at standse sin behandling og oversende sagen til den anden myndighed, hvis den konstaterer, at den anden myndighed er kompetent.

Dette begreb vedrørende »en enkelt behandlende myndighed« kan imidlertid ikke finde anvendelse allerede fra begyndelsen af undersøgelsen, hvis det på dette stadium ikke er muligt at fastslå, hvilken myndighed der er kompetent, da der i den situation, hvor sagen indbringes for Tilsynsmyndigheden for Den Europæiske Frihandels sammenslutning (EFTA), men Kommissionen i sidste instans er kompetent, ellers ville foreligge en tilsidesættelse af princippet om, at bestemmelserne i EØS-aftalen ikke kan fratage Kommissionen den beføjelse til at undersøge konkurrencebegrænsende former for adfærd, der berører samhandelen mellem Fællesskabets medlemsstater.

Kommissionen kan derfor ikke kritiseres for at indlede en undersøgelse inden for et særligt område og herved som hjemmel påberåbe sig såvel artikel 81 EF, forordning nr. 17 og artikel 53 EØS som en beslutning fra EFTA-Tilsynsmyndigheden om fremsendelse af en anmodning om bistand til Kommissionen, såfremt den på tidspunktet for indledningen af undersøgelsen ikke rimeligvis kan vide med sikkerhed, hvad der er den

rette hjemmel, idet svaret på dette spørgsmål netop afhænger af resultatet af de undersøgelser, der skal foretages.

(jf. præmis 489, 490 og 492)

21. I det omfang virksomheder på det samme stadium i den administrative procedure og under tilsvarende omstændigheder meddeler Kommissionen overensstemmende oplysninger vedrørende de faktiske forhold, der lægges dem til last, må graden af deres samarbejde anses for sammenlignelig, med den følge, at disse virksomheder skal behandles på lige fod ved fastsættelsen af størrelsen af den bøde, som de pålægges.

(jf. præmis 501 og 573)

22. For at berettige en bødenedsættelse på grundlag af samarbejde skal en virksomheds adfærd bidrage til at lette Kommissionens opgave med hensyn til konstatering og bekæmpelse af overtrædelser af Fællesskabets konkurrenceregler.

Kommissionens opgave lettes ikke væsentligt af en virksomhed, der begrænser sig til at meddele de faktiske oplysninger, som Kommissionen har anmodet den om, og hvis nytte udelukkende beror på det forhold, at de i et vist omfang bestyrker andre erklæringer, som Kommissionen allerede råder over, når virksomheden samtidig bestrider enhver fortolkning heraf, der kan godtgøre, at der foreligger en overtrædelse fra dens side, og den ikke på noget tidspunkt har meddelt Kommissionen, at den indrømmede rigtigheden af de faktiske omstændigheder under den administrative procedure, og i øvrigt fortsat har bestridt dem for Retten.

(jf. præmis 499 og 503-505)

23. Størrelsen af den bøde, der pålægges en virksomhed på grund af en overtrædelse af konkurrencereglerne, skal fastsættes i forhold til overtrædelser, når denne bedømmes i sin helhed, hvorved der navnlig skal tages hensyn til dennes grovhed.

Der skal ved vurderingen af denne grovhed tages hensyn til en lang række faktorer af forskellig art og betydning alt efter den pågældende overtrædelse og de særlige omstændigheder i forbindelse hermed.

(jf. præmis 532)

24. Selv om Kommissionen har et vist skøn ved bødeudmålingen, kan den i konkurrencesager ikke fravige de regler, som den har pålagt sig selv, og skal navnlig tage hensyn til de faktorer, der er angivet som bindende i dens retningslinjer. For så vidt som dens retningslinjer for bødeberegningen ikke pålægger den systematisk at tage hensyn til en vis omstændighed, kan den ikke desto mindre fastlægge, hvilke faktorer der skal tages i betragtning med henblik herpå, og den kan tilpasse sin vurdering i det konkrete tilfælde. Dens vurdering skal imidlertid udøves under overholdelse af fællesskabsretten, der ikke alene udgøres af traktatens bestemmelser, men også omfatter almindelige retsprincipper.

(jf. præmis 537, 553 og 572)

25. Såfremt en virksomhed, der har anlagt sag til prøvelse af en kommissionsbeslutning, hvorved den er pålagt en bøde for overtrædelse af Fællesskabets konkurrenceregler, i stævningen har anmodet Fællesskabets retsinstanser om at udøve den fulde prøvelsesret, herunder i forbindelse med en påstand om nedsettelse af bødebeløbet, er Retten beføjet

til at ændre den anfægtede retsakt, selv om denne ikke annulleres, med henblik på at ændre størrelsen af den pålagte bøde under hensyntagen til samtlige faktiske omstændigheder. Den fulde prøvelsesret, som Fællesskabets retsinstanser tillægges ved artikel 17 i forordning nr. 17 i overensstemmelse med artikel 229 EF, omfatter udtrykkeligt beføjelsen til i givet fald at forhøje den pålagte bøde.

Kommissionens befuldmægtigede kan, med forbehold for eventuelle udtrykkelige instrukser herimod fra deres hierarkisk overordnede, lovligt nedlægge påstand om, at Fællesskabets retsinstanser udøver deres fulde prøvelsesret med henblik på at forhøje et bødebeløb, der er fastsat af Kommissionens medlemmer. Den blotte omstændighed, at Kommissionens befuldmægtigede anmoder Fællesskabets retsinstanser om at udøve en beføjelse, som disse råder over, og herved fremfører argumenter, som i givet fald kan begrunde denne foranstaltning, betyder ikke, at den befuldmægtigede sætter sig i kommissionsmedlemmernes sted.

(jf. præmis 575 og 577)